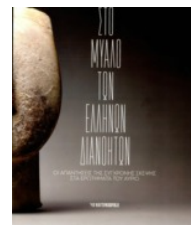

1. ΟΤΑΝ Ο ΧΩΡΟΣ ΘΕΡΑΠΕΥΕΙ

Μέσο: ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ_ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ημ. Έκδοσης: ...03/06/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: ...03/06/2026

Σελίδα: 100

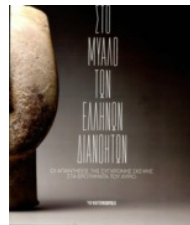
Χαράλαμπος Ρούσσος

Καθηγητής Ιατρικής ΕΚΠΑ, Mchill
Ακαδημαϊκός

Όταν ο χώρος
θεραπεύει

ΣΤΟ ΜΥΑΛΟ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΔΙΑΝΟΗΤΩΝ

ΣΤΟ ΜΥΑΛΟ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΔΙΑΝΟΗΤΩΝ

Υπάρχει μια διάσταση της θεραπείας που δεν καταγράφεται. Δεν συνταγογραφείται, δεν μετριέται, δεν περιλαμβάνεται σε πρωτόκολλα. Κι όμως, δρα! Σιωπηλά αλλά καθοριστικά. Είναι ο χώρος. Είναι το περιβάλλον. Στη σύγχρονη ιατρική έχουμε μάθει να αναζητούμε την αποτελεσματικότητα σε ό,τι είναι μετρήσιμο: στη διάγνωση, στη φαρμακευτική αγωγή, στην τεχνολογία. Ωστόσο, ο άνθρωπος δεν είναι μόνο το σώμα που θεραπεύεται. Είναι και το *ον* που βιώνει. Και η βίωση δεν συμβαίνει στο κενό. Συμβαίνει πάντα κάπου.

Η εμπειρία του σχεδιασμού νοσοκομείων, και η εμπειρία συνεργασίας με τον Renzo Piano -τον αρχιτέκτονα που μιλά για «κτίρια που ακουμπούν ελαφρά το έδαφος» («buildings that touch the ground lightly»)- οδηγεί σε μια διαπίστωση που υπερβαίνει την τεχνική της διάστασης: δεν σχεδιάζονται απλώς κτίρια, αλλά συνθήκες. Συνθήκες μέσα στις οποίες ο άνθρωπος καλείται να υπάρξει στην πιο ευάλωτη εκδοχή του. Το ερώτημα, λοιπόν, δεν είναι μόνο πώς θεραπεύεται ο άνθρωπος, αλλά μέσα σε ποιον κόσμο. Μια μονάδα εντατικής θεραπείας χωρίς παράθυρα, χωρίς φυσικό φως, χωρίς ορίζοντα, δεν αποτελεί απλώς έναν ελλιπή σχεδιασμό. Είναι μια συνθήκη αποσύνδεσης. Σε έναν τέτοιο χώρο, το νοσηλευτικό προσωπικό ζήτησε να αποχωρήσει. Όχι λόγω φόρτου, αλλά εξαιτίας του ίδιου του περιβάλλοντος. Δεν εγκατέλειπαν την εργασία τους. Εγκατέλειπαν τη συνθήκη. Το περιβάλλον δεν επηρεάζει μόνο την εμπειρία. Επηρεάζει την αντοχή. Η επιστήμη το επιβεβαιώνει. Ο Roger Ulrich (1984, science) έδειξε ότι ασθενείς με θέα σε φυσικό τοπίο αναρρώνουν ταχύτερα και χρειάζονται λιγότερη φαρμακευτική υποστήριξη από εκείνους που βλέπουν έναν τοίχο. Η ιατρική πράξη παραμένει η ίδια. Ο κόσμος; Όχι. Και αυτή η διαφορά αποτυπώνεται στο σώμα. Το φως δεν είναι απλώς φωτισμός. Είναι ρυθμός. Ρυθμίζει τον ύπνο και την αίσθηση του χρόνου. Ο ήχος δεν είναι απλώς υπόβαθρο, είναι ένταση ή ηρεμία. Και τα υλικά συγκροτούν μια σιωπηλή αλλά άμεση γλώσσα. Το ξύλο σε δέχεται. Το σκυρόδεμα εισάγει βάρος. Το μέταλλο και το πλαστικό, όταν κυριαρχούν, απομακρύνουν. Ο άνθρωπος δεν τα αναλύει. Τα υφίσταται, και μέσα από αυτά ρυθμίζεται, χωρίς να το γνωρίζει.

Το ίδιο ισχύει και για τον αέρα. Αόρατος, μα καθοριστικός, γλιστρά μέσα στον χώρο και τον μεταμορφώνει. Τον σπρίζει ή τον υπονομεύει σιωπηλά. Δεν είναι μια αφηρημένη ποιότητα. Είναι το ίχνος συγκεκριμένων επιλογών, αποτυπωμένο σε κάθε ανάσα.

Όταν ο αέρας δεν ανανεώνεται, το διοξείδιο του άνθρακα συσσωρεύεται ανεπαίσθητα, βαραίνει τη σκέψη, λυγίζει την αντοχή. Κι όμως, τίποτα δεν φαίνεται με την πρώτη ματιά.

Τα συστήματα αερισμού και φιλτραρίσματος, η συγκράτηση των μικροσωματιδίων, η αποφυγή υλικών που εκπέμπουν πτητικές ουσίες, όλα αυτά υφαιίνουν έναν αόρατο ιστό, που είτε προστατεύει είτε επιβαρύνει τον οργανισμό.

Ένας χώρος μπορεί να μοιάζει άρτιος, σχεδόν άψογος, κι όμως να εξαντλεί. Γιατί το σώμα γνωρίζει εκείνο που το βλέμμα προσπερνά.

Σε ένα δωμάτιο του Νοσοκομείου «Σωτηρία», μια ασθενής κοιτούσε το πευκοδάσος από το παράθυρό της. Όταν ρωτήθηκε πώς βίωνει τον χώρο, απάντησε: «Δεν είχα ποτέ φανταστεί ότι θα έπρεπε να αρρωστήσω για να δω πώς ζουν οι πριγκίπισσες». Δεν περιέγραφε έναν όμορφο χώρο. Περιέγραφε μια αίσθηση, τη στιγμή όπου ο άνθρωπος, ακόμη και μέσα στην ασθένεια, δεν περιορίζεται σε αυτήν. Ίσως, λοιπόν, χρειάζεται μια μετατόπιση: δεν σχεδιάζουμε κτίρια, αλλά τις συνθήκες μέσα στις οποίες ο άνθρωπος βιώνει την ασθένεια και προσεγγίζει την ανάρρωση. Διότι, στο τέλος, ο άνθρωπος δεν θυμάται μόνο τη θεραπεία. Θυμάται αν υπήρχε φως, αν μπορούσε να αναπνεύσει, αν ο χώρος τον αναγνώρισε. Η υγεία δεν είναι μόνο βιολογία. Είναι εμπειρία. Και η εμπειρία αυτή έχει τόπο. Ο χώρος δεν είναι το φόντο της θεραπείας. Είναι ένας από τους όρους της. Και ίσως, περισσότερο απ' ό,τι είμαστε έτοιμοι να παραδεχτούμε, είναι ήδη μέρος της θεραπείας.